

Evangelická teologická fakulta

Černá 9, 115 55 Praha 1

Referát na:

Filosofii náboženské výchovy

Lucie Janáková – absolventka EA

1., 2., 3. ročník

17. 2. 2010

Klíčové pojmy křesťanské spirituality

Autor Enzo Bianchi se v této knize zabývá klíčovými pojmy, které by mohly podle něj vytvořit základy vnitřního života. Obsah knihy vychází z židovsko-křesťanské tradice, čerpá z Písma svatého a z duchovní zkušenosti východních a západních církví (Bianchi, E., 2009, s. 7).

Jeho život

„Enzo Bianchi (*1943) vystudoval ekonomii a obchod na univerzitě v Turíně. V roce 1965 založil mnišskou komunitu v Bose, pro kterou sám sepsal pravidla společného života. Toto řeholní společenství je v Itálii velice populární i díky vlastní vydavatelské činnosti. Enzo Bianchi patří dnes ke všeobecně uznávaným autorům v oblasti křesťanské spirituality nejen v Itálii, ale v celé Evropě. V Karmelitánském nakladatelství mu vyšel v roce 2007 úspěšný titul *Modlit se Boží slovo* (http://www.ikarmel.cz/kniha/Klicove-pojmy-krestanske-spirituality_101437.html).

Duchovní život

Podle autora křesťanský život nemůže být bez duchovního života. Posláním církve je, aby své věřící přivedla ke zkušenosti s Bohem, aby je uvedla do živého vztahu s ním. Víra nás přivádí k reálné zkušenosti s Bohem, uvádí nás podle autora do duchovního života, tzn. do života vedeného Duchem svatým. Pokud někdo věří v Boha, musí s ním učinit určitou zkušenost. Je to zkušenost, která spočívá ve víře (Bianchi, E., 2009, s. 13).

Bůh k nám promlouvá i přes mlčení každodenního života. Působí na nás skrze události, které nám život přináší, i v krizích, okamžicích temnoty. Dle autora zakoušíme v duchovní zkušenosti především to, že nás Bůh předchází, hledá, volá a stará se o nás. Zkušenost s Bohem je nutně zprostředkována Kristem: „Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne,“ říká Ježíš (Jan 14,6 in Bianchi, E., 2009, s. 14). Tj., že duchovní zkušenost je zkušeností synovskou.

Duchovní život se odehrává v srdci, v nitru člověka, v místě, odkud vychází lidská vůle, kde se člověk rozhoduje a kde má svá tajemství. Podle nitra lze poznat, jestli je naše křesťanství opravdové. Křesťanský život spočívá v úsilí o hloubku, v sestoupení do srdce odhaluje skutečnou velesvatyni Božího chrámu, který je tvořen naším tělem. Jde tu o klanění se Bohu v srdci (srov. 1 Petr 3, 15 in Bianchi, E., 2009, s. 16). Účelem duchovního života je účast na Božím životě=zbožštěním.

Askeze

„Křesťanem se člověk nerodí, ale stává“ (Tertullian in Bianchi, E.). Podle Bianchiho se toto stávání, vytváří prostor pro křesťanskou askezi. Askeze, z řeckého *askein*, cvičit, praktikovat-představuje metodickou aplikaci, opakované uplatňování či procvičování, počítá s úsilím, jímž se má dosáhnout určité dovednosti a zvláštní kompetence. Askeze je především lidskou nezbytností. Člověk musí umět říci ne, aby mohl říci ano. Křesťanská askeze je řádným prostředkem k dosažení jednoho jediného cíle-lásky, lásky k Bohu a k bližnímu. Správně chápaná křesťanská askeze je nerozlučně spojená s milostí. Askeze křesťanského života má svůj zdroj ve spáse, která v Ježíši Kristu přichází od Boha. Proto askeze není nic jiného než přijetí sebe sama a svého bytí skrze milost Druhého, které nese jméno Bůh. Askeze znamená tedy souhlas s přijetím vlastní identity pevně zakotvené ve vztahu k druhému. Askeze je navíc zcela ve službách křesťanského zjevení a stvrzuje, že pravá lidská svoboda se projevuje schopností sebedarování z lásky k Bohu i k člověku. Proto askeze osvobozuje člověka od filautie – od sebelásky, egocentrismu, a mění jej v osobu, jejíž existence je spojena se společenstvím, darováním a láskou. Jak autor uvádí: Cílem askeze je dát životu z víry předznamenání krásy, což je v křesťanství jiné označení pro svatost (Bianchi, E., 2009).

Svatost a krása

Podle Bianchiho západní křesťanská tradice vytvořila morální výklad toho, co je to svatost. Svatost spočívá v důvěrném odevzdání se do Božího milosrdenství, silnějšího než naše hříchy, jež je schopné pozvednout věřícího, který neobstál a upadl. Svatost je milodar, dar, a od člověka vyžaduje hlubokou otevřenost k Božímu daru. Křesťanská svatost je odpovědí na Boží charis, která se projevila v Ježíši Kristu. Proto je prostoupena vděčností a radostí. Světcem je ten, kdo Bohu říká: Ne já, ale ty.

Jiným jménem svátosti je krása. Svatost lze charakterizovat i jako krásu. Nový zákon tyto dvě výzvy křesťanům spojuje – mít svatý způsob života a mít dobrý život. Svatost je tedy krása, která kritizuje ošklivost, sebeuzavření, egocentrismu, tzv. filautie (sebelásky). Člověk je do světa povolaného ke kráse postaven jako ten, kdo nese zodpovědnost za stvoření. Zodpovídá též za krásu světa i lidského života, za sebe i za druhé. Křesťanství je filokalia, láska ke kráse, a proto křesťanské povolání ke svatosti obsahuje též povolání ke kráse – učinit ze svého života mistrovské dílo lásky. Křesťanská láska je událostí a to událostí lásky: vypráví napříč dějinami o bláznovství a tragické kráse lásky, kterou nás Bůh miloval tak, že nám dal Ježíše Krista (Bianchi, E., 2009),

Smysly a duch

V Augustinově textu zaznívá nauka o duchovních smyslech, s kterou přišel již Origenes (Bianchi, E., 2009, s. 25). Jak uvádí autor smysl pro víru není jen znalost učení církve, ale je spojena s prožitkem, s praktickým poznáním Boha, vedoucím

k uchopení smyslů božských věcí, jde tedy o soud, schopnost rozlišovat. Tomu učí eucharistická liturgie, při níž slavíme tajemství víry. Zjevení skrze vtělení vstoupilo do člověka všemi smysly, ve svátostné ekonomii počítá oslava tajemství se všemi smysly člověka.

Podle autora zkušenost víry je zkušeností krásy, skutečným a nevýslovným setkáním, zkušeností, v níž jsme si blíží než ve svém nitru. Tato zkušenost se týká těla a smyslů = zkušenost lásky (sobria ebrietas) (Bianchi, E., 2009).

Bdělost

Bdící osobou, která se snaží tlumočit Boží pohled i slovo do současnosti, je prorok. Bdělost je vnitřní bystrost, moudrost, schopnost kriticky uvažovat, pozornost v dějinách. Bdící člověk je vnitřně sjednocen nasloucháním Božímu slovu, je vnitřně pozorný k jeho nárokům, stává se zodpovědným, je si vědom toho, že má pečovat o vše, zvláště bdít nad ostatními lidmi a opatrovat je (Bianchi, E., 2009, s. 29, 30). Podle již zmíněného autora se bdělosti dosahuje za cenu boje proti sobě samému. Bdělý člověk je ten, kdo se drží skutečnosti a neutíká k fantazii, k modloslužbě, kdo pracuje a nezahálí, navazuje vztahy, miluje a není lhostejný, zodpovědně přijímá svůj dějinný úkol a žije ho v očekávání Království. Bdělost je základem skutečné kvality života a vztahů, slouží plnosti života a bojuje se svody, které by mohly člověku přivodit duchovní smrt (Bianchi, E., 2009, s.30).

Duchovní boj

Autor uvádí: „Křesťanský duchovní život má svůj základní pohyb, který ho udržuje v chodu, a tím je duchovní boj“ (Bianchi, E., 2009, s.32). Jde o vnitřní boj obrácený ne proti vnějším bytostem, ale zejména proti pokušením, myšlenkám, ponoukáním a silám, které člověka nakonec přivedou k tomu, že spáchá nějaké zlo. Tato bitva se odehrává v srdci. Podle biblické antropologie je srdce také orgánem, který nejlépe reprezentuje život jako celek, je středem mravního i vnitřního života, sídlí zde rozum i vůle. Je velmi blízké tomu, co nazýváme vědomím (Bianchi, E., 2009, s. 32).

Duchovní boj chrání podle křesťanské tradice – duchovní zdraví věřícího. Jeho cílem je apatheia, nikoliv ve smyslu netečnosti či nezúčastněnosti, ale jako nepřítomnost patologií. V duchovním boji se uplatňuje terapeutický rys víry (Bianchi, E., 2009, s. 33). Autor nazývá duchovní boj jako bojiště, chce věřícího dovést k osobní zralosti a plnému rozvinutí vlastní svobody. Bdělost a pozornost jsou námahou srdce (Barsanufios in Bianchi, 2009, s.35), které věřícímu umožní, aby své srdce očišťoval, protože ze srdce vycházejí zlé úmysly, současně se má srdce díky víře stát přibýtkem, v němž přebývá Kristus.

Modloslužba

Autor říká, že modla – chápána jako bůžek či fetiš – není zosobněný Bůh, takže toho kdo se jí klaní, neklame, protože ten si je plně vědom, že se klaní nikoliv osobně Bohu, ale dílu svých vlastních rukou – výrobků (Bianchi, E., 2009, s. 39). To co se objevuje na úrovni bůžka, tedy vytvořeného předmětu, se na hlubší úrovni ideového obraz zjevuje jako zaručeně pravé, modla, ať je to socha nebo nehmotná či ideologická skutečnost, neklame, ale poskytuje jistoty ohledně božských věcí. I když má modla úděsnou podobu, působí uklidňující jistotou, jelikož ztotožňuje božský řád s podobou konkrétního boha (Bianchi, E., 2009, s. 40). Znázorněním modly je peníz či bankovka – duch peněz se vtěluje do mince a kresby na bankovce se stávají ikonami, které právě tohoto ducha zjevují a vyzařují. Na etické a sociologické rovině se modloslužebný postoj utváří jako přizpůsobení se masovému vystupování. Bianchi uvádí, že člověk, který je ponechán sám sobě, který nezná Boží obraz – v němž Bůh zůstává sám sebou, a přitom se sdílí s druhým, nebo jím pohrdá, který se domnívá, že si svůj život vytvoří zcela sám, není ateista, ale modloslužebník, otrok různých tajemných sil, které prostupují lidské srdce (Bianchi, E., 2009, s. 42, 43).

Acédie

Podle autora se acédie projevuje jako nestálost, zabraňuje navázání vyrovnaného poměru s prostorem a časem – člověk nesnese, aby zůstal sám ve své cele, není schopen přebývat ve vlastním těle, být sám sebou, a je velmi těžce nese představu ubíhajícího času. Jde o jistý druh dušnosti nebo udušení duše, při které je člověk odsouzen k nespokojenosti. Acédie se může stát depresivním stavem (katechismus katolické církve o ní hovoří jako o jistém druhu skleslosti, snížení bdělosti), v němž chce člověk skoncovat se svou minulostí (přerušit manželský vztah a odejít z něho) nebo se svým životem vůbec (Bianchi, E., 2009, s. 44, 45).

Tato deprese napadá člověka mezi 35. a 40. rokem života. Jde o duševní stav, který středověcí učenci označovali jako lenost ducha. Boj s acédií – je nutné přijmout zodpovědnost za svůj minulý život i za své neschopnosti a nedokonalosti. Také je třeba být trpělivý, což je umění s tím, co je nehotové. Život je potřeba pochopit jako existenci ve vztazích, zaměstnávat své tělo různou prací, nechat si poradit a pomoci a modlit se (Bianchi, E., 2009, s. 46).

Vlastní dodatek

Autor Enzo Bianchi mne velice zaujal. Tato kniha byla pro mne velmi čtivá, psaná výstižně a pochopitelná pro čtenáře. S mnoha jeho výroky souhlasím, zejména mne zaujal částí Duchovní boj, téměř ve všem jsem s ním souhlasila. Moc hezky píše o Bohu a o člověku, jak k němu má najít cestu. Autor se zabývá křesťanskou spiritualitou, což je např. askeze, svatost, bdělost a duchovní zápas atd. Autor

vlastně odpovídá na otázky spousty lidí, kteří tápou, hledají smysl života a tímto dílem nám ukazuje naději. Je to velmi čtivá kniha a zejména je pro mne srozumitelná.

Použitá literatura

Bianchi, E. *Klíčové pojmy křesťanské spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s., r., o. 2009, ISBN 978 – 80 – 7195 – 326 . 5.

http://www.ikarmel.cz/kniha/Klicove-pojmy-krestanske-spirituality_101437.html